

ШКОЛА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО СУПРОВОДУ ОСВІТИ З ПИТАНЬ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ГЛОБАЛЬНОЇ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА: ЗДОБУТКИ, РЕКОМЕНДАЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

Всеукраїнський науково-практичний онлайн-семинар відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2024.6232>

ЛУЧАНІНОВА Ольга Петрівна

доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, Національна академія педагогічних наук України, м. Київ, Україна

Ольга Віталіївна УГЛОВА

молодший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, Національна академія педагогічних наук України, м. Київ, Україна

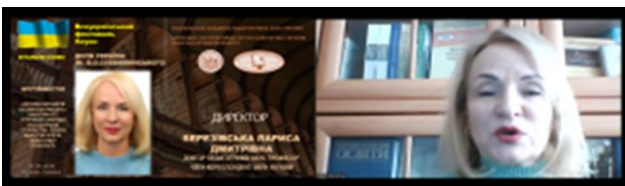

Анотація. Представлено систему роботи відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти щодо апробації і впровадження поточних і кінцевих результатів наукового дослідження в практику освіти і науки України і зарубіжжя. Наведено результати прикладного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди України» (2024-2025 рр.), виконавцем якого є відділ наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського. Серед отриманих теоретичних результатів: визначення теоретико-методологічних засад інформаційно-аналітичного супроводу психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди України; здійснення науково-бібліографічного аналізу наукових доробків провідних вчених

НАПН України; проведення моніторингу щодо зарубіжних журналів, в яких висвітлюються проблеми психологічної науки у воєнний період; розроблено та оприлюднено ряд електронних ресурсів, зокрема щодо науково-методичного забезпечення психологічної науки і практики про подолання деструктивних наслідків надзвичайних ситуацій з врахуванням результатів цифрової трансформації суспільства і освіти. Зокрема підготовлено аналітичні, бібліографічні та реферативні огляди, які спрямовано: на допомогу психологам з досвіду історіографічного вивчення проблеми бойового стресу та бойової психічної травми; з профілактики емоційного вигорання в умовах воєнного стану і акцентовано на джерелах, що розкривають симптоми, причини, техніки його нормалізації; з інформаційного забезпечення підготовки військових психологів у системі української освіти через призму історіографії 1991-2024 рр., з інформаційного супроводу освітан щодо подолання деструктивних наслідків воєнного стану, зокрема посттравматичного стресового розладу, а також з інформаційно-аналітичного забезпечення національно-патріотичного виховання у психолого-педагогічному аспекті, протидії російській агресії та подоланню її наслідків.

Ключові слова: наукове дослідження; інформаційний супровід; аналітичний супровід; психологічна наука; трансформація освіти України; електронні ресурси; ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського.

В умовах воєнного стану актуалізується проблема інформаційно-аналітичного супроводу підтримки психічного здоров'я українців і підвищення рівня їх обізнаності з питань ментального здоров'я. Усеукраїнський онлайн-семінар «Школа інформаційно-аналітичного супроводу освіти з питань збереження психологічного здоров'я в умовах воєнного стану та глобальної цифрової трансформації суспільства» якраз і покликаний винести на широкий науково-освітній загал ці проблеми. Семінар сплановано в три етапи. Завідувач відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського, кандидат педагогічних наук, старший дослідник *Марина Росток* відкривала роботу семінару на всіх трьох етапах, надаючи слово для привітання директору ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського, члену-кореспонденту НАПН України, доктору педагогічних наук, професору *Л.Д. Березівській*.

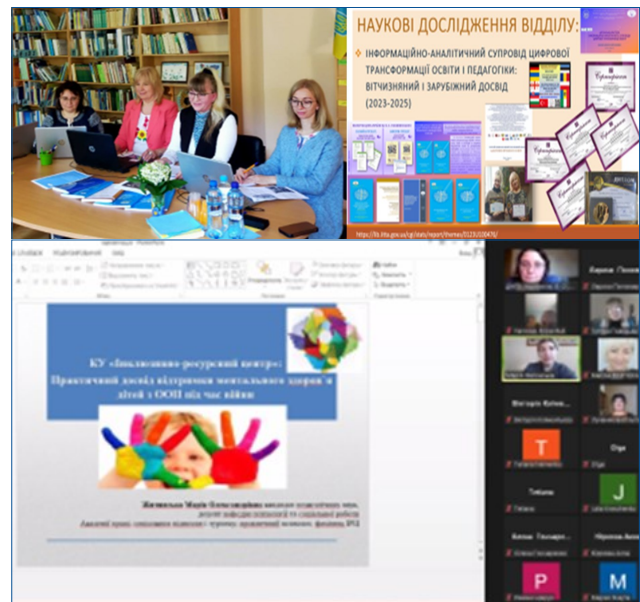

Хронологія заходу:

- 27 березня 2024 р. відділом наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ

України ім. В.О. Сухомлинського НАПН України (далі — ДНПБ) в рамках П'ятнадцятої міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти — 2024» та відповідно до програми Шостого Міжнародного науково-практичного Web-форуму «*Forum SOIS, 2024: розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя*», відкрито та проведено перший етап Всеукраїнського науково-практичного онлайн-семінару «Школа інформаційно-аналітичного супроводу освіти з питань збереження психічного здоров'я в умовах воєнного стану та глобальної цифрової трансформації суспільства».

- 15 травня 2024 р. онлайн-семінар відбувся у змішаному форматі в межах круглого столу «*Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації суспільства: реалії й майбутнє освіти, педагогіки і психології*». Захід також був організований відділом наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти ДНПБ України

імені В.О. Сухомлинського НАПН України до Всеукраїнського фестивалю науки та на виконання планових завдань прикладних наукових досліджень «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» (2023-2025 рр.), «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди України» (2024-2025 рр.).

• 22 жовтня 2024 року відбувся завершальний етап Всеукраїнського науково-практичного онлайн-семінару.

Три етапи онлайн-семінару впродовж 2024 року також мали на меті апробацію та впровадження проміжних результатів прикладного наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний та повоєнний періоди України» (2024-2025 рр., керівник наукового дослідження — О.П. Лучанінова).

1 етап семінару «Ментальне здоров'я освітян України в умовах воєнного стану. Напрями травматизації населення України та шляхи відновлення ментального здоров'я» мав дослідницький та психоедукаційний характер.

2 етап семінару «Резильєнтність як основа стійкості особистості в умовах воєнного стану» — практико орієнтований.

3 етап семінару «Актуалізація практичних підходів інформаційно-аналітичного супроводу психологічної допомоги учасникам освітнього процесу» мав просвітницько-практичну спрямованість на заклади вищої освіти.

Упродовж усіх етапів семінару розглянуто:

- основні напрями інформаційного супроводу освіти з травматизації населення України в умовах воєнного стану;
- засади інформаційно-аналітичного супроводу психологічної науки щодо виходу з кризових і травматичних ситуацій;

• умови обміну досвідом з використання діючих на території України психологічних освітніх програм, які спрямовані на підтримку психічного здоров'я освітян в умовах воєнного стану (Пилипчук та ін., 2024; Ростока, упоряд., 2024).

На першому семінарі презентовано науковий доробок відділу щодо вивчення травматизації населення України в умовах воєнного стану та окреслила шляхи подолання її наслідків; опрацьовано методики діагностики ментального здоров'я (Пилипчук та ін., 2024; Пилипчук, 2024; Пилипчук & Углова, 2024).

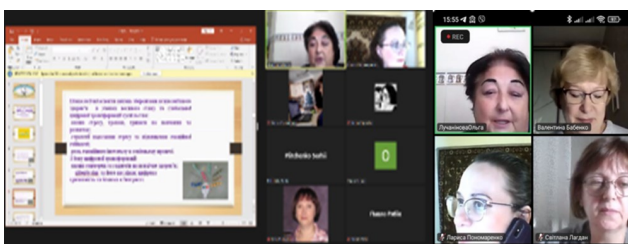

В обговоренні проблематики 1 етапу онлайн-семінару брали участь практичні психологи. Зокрема, психолог військової частини *Тамара Григоренко*, охарактеризувала досвід щодо роботи з військовими з подолання деструктивних наслідків війни. Про результати діяльності Інклюзивно-ресурсного центру Боярської міської ради під час воєнного стану розповіла практичний психолог цього закладу, доцент кафедри психології та соціальної роботи Академії праці, соціальних відносин та туризму, кандидат педагогічних наук, доцент *Марія Житинська*. З доповіддю про вагомість інформаційно-аналітичного супроводу проблеми бойового трансу в історіографічному контексті виступив старший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу, доктор історичних наук *Ярослав Пилипчук*.

Цікавими і змістовними були виступи спікерів 2 етапу семінару: головний науковий співробітник відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, доктор педагогічних наук, старший дослідник *Ольга Банім* («Копінг-стратегії резильєнтності в умовах війни»); професор кафедри психології та психотерапії Українського Католицького Університету, доктор психологічних наук, професор *Тайсія Ткачук* («Ресоціалізація ветеранів війни «Рівний — рівному», хорватсько-український проект в Центрах дитячої соціально-

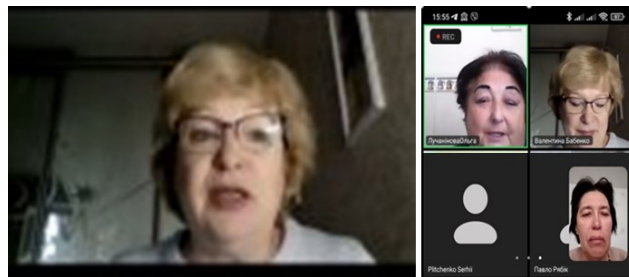

психологічної реабілітації); президент фонду «Стілка нація», магістрантка Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» *Людмила Руденко* («Взаємодія військовослужбовців з родинами як фактор підвищення їх резильєнтності»); магістрант Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» *Анатолій Бальчос* («Вплив віри на розвиток резильєнтності особистості в умовах широкомасштабного збройного конфлікту»). Доктор психологічних наук, професор *Яна Раєвська* розкрила певні психологічні детермінанти цифрової трансформації освіти (Ростока, упоряд., 2024; Пилипчук, 2024).

Особливостями третього етапу онлайн-семінару було те, що увагу спрямовано на інформаційно-аналітичний супровід психологічних аспектів з питань збереження ментального здоров'я в умовах воєнного стану та глобальної цифрової трансформації суспільства у вищій школі; на кращі практики вивчення міжнародного досвіду (аналіз програм та ініціатив інших країн, які успішно розв'язують проблему психічного здоров'я в освіті); запрошення представників громадських організацій; використання інтерактивних форматів (вебінари, онлайн-дискусії, майстер-класи, кейси); створення спільноти для подальшого обміну досвідом і співпраці. Під час презентації наведено результати опитування, проведеного центром Разумкова, щодо психологічного стану населення за рік (червень 2023 р. — червень 2024 р.), яке уможливило висновок, що «ситуація погіршилася».

До заходу долучилася проректор з науково-педагогічної роботи та гуманітарної політики Українського державного університету науки і технологій, доктор наук з державного управління, професор *Галина Євсєєва*, яка наголосила на значущості співпраці з такою потужною установою як ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського, на підставі договорів про спільну діяльність з питань забезпечення психологічної безпеки учасників освітнього процесу, допомоги здобувачам вищої освіти.

В обговоренні проблематики онлайн-семінару, під час дискусії «Я і здорова нація» керівник відділу виховної роботи зі студентами Українського державного університету науки і технологій *Валентина Бабенко* зазначила, що цей семінар є важливим для заступників деканів з виховної роботи, оскільки поглиблює їхню теоретичну підготовку з питань захисту психологічного здоров'я здобувачів вищої освіти. Вона також запропонувала провести аналогічний семінар для здобувачів вищої освіти з практичними заходами: бракує можливостей повною мірою відчувати ефект релаксації. Подібні заходи є важливим критерієм під час акредитації для Національного агентства забезпечення якості вищої освіти. Про теоретичні етапи стресу серед дорослих і студентської молоді розповів науково-педагогічний працівник ННІ «Дніпровський хіміко-технологічний інститут» (УДУНТ) *Павло Рябік*. Він наголосив на потребі в отриманні інформаційно-аналітичних знань з вікової психології студентами, щоб психологічна допомога була правильною і психологічно прийнятною. Молодший науковий співробітник відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу *Ольга Углова* ознайомила учасників з науковою продукцією, віртуальним читальним залом освітянина на вебпорталі ДНПБ та корисними посиланнями на електронні ресурси, запросила відвідувати бібліотеку онлайн (Пилипчук & Углова, 2024; Pylypchuk & Luchaninova, 2024).

Вікторія Корсунська, психолог дитячо-юнацької психотерапії, член асоціації психологів вищої школи України та Української спілки психотерапевтів, аспірантка Запорізького приватного університету зазначила, що якість психічного здоров'я освітян поліпшується за умови дотримання безпеки праці й норм безпеки під час сирен; обмеження слухання й перегляду інформаційних каналів з метою уникнення надмірного впливу негативної інформації; переключення на легке читання або читання мотиваційної літератури щодо професійної діяльності; забезпечення режиму сну і прогулянок у паркових зонах; вико-

ристання техніки дихання під час панічної атаки, методики квадратів, переключення з предмета на предмет тощо.

Отже, розгляд поданих вище питань в умовах воєнного стану актуалізує проблему інформаційно-аналітичного супроводу підтримки психічного здоров'я українських освітян і підвищення рівня їхньої обізнаності з питань ментального здоров'я.

До всеукраїнського семінару (три етапи) долучились освітяни і психологи з різних куточків України, зокрема — Київського, Одеського, Херсонського, Харківського, Тернопільського та інших регіонів (10 областей), понад 250 осіб відповідно електронної реєстрації учасників.

Завершальний етап семінару мав підсумковий і психоедукаційний характер, що дало змогу запропонувати рекомендації:

- актуалізувати практичні підходи саме щодо надання першої психологічної допомоги освітянам, усім учасникам освітнього процесу в контексті інформаційно-аналітичного супроводу освіти з питань збереження психічного здоров'я в умовах воєнного стану та глобальної цифрової трансформації;

- окреслити шляхи й вектори роботи школи інформаційно-аналітичного супроводу освіти з питань збереження психічного здоров'я в умовах воєнного стану та глобальної цифрової трансформації суспільства на наступні роки в межах підтем дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід» (2023-2025 рр.), «Інформаційно-аналітичний супровід психологічної науки у воєнний і повоєнний періоди України» (2024-2025 рр.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Пилипчук, Я.В. (2024). Бойовий транс як фактор війни (інформаційний аналіз історичного досвіду народів світу). У М.Л. Ростока, Т.С. Бондаренко, Г.С. Черевичний, ред. *Forum-SOIS, 2024: розбудова єдиного відкритого інформаційного простору освіти впродовж життя*: збірник матеріалів (наукових праць, тез доповідей) 6-го Міжнародного науково-практичного WEB-форуму, 5, (с. 89-92). Вінниця: Нілан-ЛТД. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/741666/>

Пилипчук, Я.В., & Углова, О.В. (2024) *Бойовий стрес та бойова психічна травма (досвід історіографічного вивчення проблеми): інформаційний огляд на допомогу майбутнім військовим психологам* [Відео]. ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. <https://dnpb.gov.ua/my/2-ER-IAS-ps-2024.mp4>

Пилипчук, Я.В. & Углова, О.В. (2024) *Підготовка військових психологів у системі української освіти через призму історіографії (1991-2024 рр.)*: біб-

ліогр. огляд (до 25-річчя ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського). Київ: ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742951>

Пилипчук, Я.В., Углова, О.В., Ростока, М.Л., Лучанінова, О.П. (2024). *Інформаційний супровід освітян щодо подолання деструктивних наслідків воєнного стану (ПТСР)*: реферат. огляд (М.Л. Ростока, О.П. Лучанінова, ред.). Київ: ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. <https://dnpb.gov.ua/ua/virtualnichytni-zaly/virtualnyy-chytnyy-zal-osvityanyna/>

Ростока, М.Л. (гол. упоряд.), Пилипчук, Я.В., Бондаренко, Т.С. Симоненко, Т.В., Годецька, Т.І. Кравченко, Ю.А., Василенко, Н.М., Углова, О.В. (2024). *Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації суспільства: реалії й майбутнє освіти, педагогіки і психології (до Всеукраїнського фестивалю науки)*: зб. матеріалів (тез доповідей) круглого столу відділу наук. інформ.-аналіт. супроводу освіти ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського. Вінниця: ТВОРИ, 92 с. <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.741308>

Pylypchuk, Y., & Luchaninova, O. (2024). Extrapolation of the Israeli Experience of Rehabilitation of Military Veterans into the Training System of Military Psychologists of Ukraine. *Education-Modern Discourses*, 7. http://emdnaes.org.ua/index.php/Educ_Mod_discourse

**SCHOOL OF INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT FOR EDUCATION ON
THE PRESERVATION OF PSYCHOLOGICAL HEALTH UNDER MARTIAL LAW AND
GLOBAL DIGITAL TRANSFORMATION OF SOCIETY: ACHIEVEMENTS,
RECOMMENDATIONS, PROSPECTS**

All-Ukrainian scientific and practical online seminar of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education of the V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library

Olha Luchaninova

DSc in Pedagogy, Professor, Leading Researcher at the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education, V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Olha Uglova

Junior Researcher at the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education, V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. *The proposed report presents the system of work of the Department of Scientific Information and Analytical Support of Education on testing and implementation of current and final results of scientific research in the practice of education and science in Ukraine and abroad. The authors present the results of the applied scientific research "Information and Analytical Support of Psychological Science in the Military and Postwar Periods of Ukraine" (state registration number: 0124U000842), which is carried out in 2024-2025 by the Department of Scientific Information and Analytical Support. Among the theoretical results obtained are: determination of theoretical and methodological foundations of information and analytical support of psychological science in the wartime and post-war periods of Ukraine; scientific and bibliographic analysis of scientific works of leading researchers of NAES of Ukraine; monitoring of foreign journals that cover the problems of psychological science in the wartime period; a number of electronic resources were developed and published, in particular, on scientific and methodological support of psychological science and practice to overcome the destructive consequences of emergencies, taking into account the results of digital transformation of society and education. In particular, analytical, bibliographic and abstract reviews were prepared to assist psychologists in the experience of historiographical study on the problem of combat stress and combat trauma; on the prevention of emotional burnout in martial law and focus on sources that reveal the symptoms, causes, techniques of its normalisation; on information support for the training of military psychologists in the Ukrainian education system through the prism of historiography in 1991-2024, on information support for educators to overcome the destructive consequences of combat stress and combat trauma, as well as on information and analytical support for national-patriotic education in the psychological and pedagogical aspect and countering russian aggression and overcoming its consequences.*

Keywords: *scientific research; information support; analytical support; psychological science; transformation of education in Ukraine; electronic resources; V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine.*

Дата публікації: 26 грудня 2024 р.